

252047, Київ-47,

проспект Перемоги, 50

Газета „Сільські Вісті“

255520
м. Фастів, перевулок К. Маркса 57.
Оладчів М.К.

160

„33-й: голод“

тетрадь

для _____

учени _____ класса _____

_____ школы _____

Шановна редакціє!
Надсилаю спогади про
солд в 1933 році в
с. Мосайлівці, Білоцерківського
району.
Мені шоді було 15 років.

Я описав все те, що мені
доводилося бачити і пережити
Можливо, щось із моїх спогадів
пригодиться для написання
книжки-меморіалу "33-й галеч".

З повагою: Мосайлівця

24 грудня 1988 року.

Голод почав насуватися з 1929 року,
коли почалася експропріація селянства
Споконвісним хліборобам нічого було
резуватися з землею, яку закріпила
за ними радянська влада.

Червонокишківце присладо того, що
колективне господарство забезпечило
селянам допомогу і купувати отаминя
не було.

Непомітний подальковий тегар було
обручено на сел. Говорилася про розвертіння
знову на село. Так звані утворені
з надомних селян на творах розітисками
по селу і сиром хліба. Не знаходили.

Забирали те, що було. Дітя, пригудившись до
машері, трукли і плакали, а мати
голоєна благаючи: соколки мій рідні,
землюйте над моїми дітками, не
забирайте останнього. Що не в їм дам
і силки? За що не бог нас так наказує?

Село поринало в злидні.

Зубовісе селянство поголо затисувалося
в колгон.

Вік 1930. Постанова ЦК ВКП(б) про
сторони колективізації та про ліквідацію
куркульства як класу.

На основі цієї постанови обрушилося
нова хвиля репресій на селян, які
були поза колгоспом. Почалося виведення
„куркульців“ в Сибір. Куркулем оголошували
всього, хто намагався протиставити
колективізації. Ці протестки по відношенню
до селян наслідком найбільшого відбувалися
вночі. Майно, конячий гною працюю,
селянина, конячківувалося і продавалося
за безцінь, а його і сім'ю виводили в Сибір.

Милосердя не було ні до кого: ні до дітей,
ні до стариків. Діти розділяли судбу батьків.
А за що вони терпіли калюдики похворіли,
голод і змороз? Мабуть лише за те, що
їх батьки і діди любили землю, від зорі
до зорі титого працювали на ній, пахари-
чи потом. Сам „воєди народів“, запам'ято-
ваний устатками, визнавав, що принцип
детролізованої колективізації порушувався
скрізь і всюди.

створений, шляхом „добровільного“
об'єднання селян, колектив в с. Михайлівці
називався „Спартак“. Тому саме „Спартак“
кількі назвали, а й до цього часу не знаю.
Адже вочасе повсталих римських рабів
перш за все любив свободу. Через деякий
час помилку було виправлено. Колектив
став називатись імені Костюра.

Господарство, створене на базі примітивних
знарядь праці при відсутності відповідних
кадрів, не могло забезпечити жодним
колективників, не могло навіть справитись з
виконанням плану злидохочимів.

На посівні площі залишалися на рівні
1926-27 років, валовий збір зернових
зменшився на 40-50 відсотків. у 30-х роках.

Рік 1932.

Київщина. Білоцерківський р-н.
с. Михайлівка (за сучасним адм. поділом)
Колектив ім. Костюра.

З настанням весни розпочалися роботи
в полі, в саду і на огорожі.

В колгоспнім саду - ігальня.

Колгоспні, хто приходили на роботу, має право зарплатитися.

Правда щиро? А чому же не зарплатитися дома? У якого дома уже не було кого ішли, особливо в тиж, у кого не було верів. А тих було більшість.

Робили вистачало вліт і всесного, і літнім, і восени. Найбільше робили було в полі. На коні були вистачали слодам, і палкові робили затягувалися.

В хазяїна робити було не менше, ніже всесном. Збирали урожай прадзівським спосібом. Правда, колами не тільки косили, а і кінчили козарками. Косарі кошиливали привіччями. Їм давали на день більші хліба, ніже іншим.

Відали і складали в коні спокійний хліб жінкам. Молодими жаканітними молотарками. На палок вирощали старіти соломи.

Солома - основна їжа для коней та паливо для колгоспників. Коні, щоб в хазі змного вода не замерзла, не літиса,

Бери вівковку та їди вчора
по солому, щоб нічого не бачив,
бо буде месо, коли ще не підмажеш, як
згодя. А коли удасться привезти —
сам нагрійся, бо не несиш було
далішого, і жали свого нагрійся.

А не хочеш топити соломою, то їди в
"куркумській" садки, там накупавши яблук
чи вишень і будеш топити. Зо це містить
не буде сварити. Та ти не найпроще
тоді, коли в тебе є повітка чи клуня.

Розбирай їх, рубай дрова і топи жали
Адже клуня чи повітка тобі більше не
коштує. Якщо будеш мати колесо верову
то поставши її в другій половині жали-
камери. Так разом і будеш отопити.

"Устань Ленін поживи,
До чого ми дотелись" ...

Так дехто кепкував над дійсністю.
Перший хліб державі відправляли на підводах
урокистю, з лозунами і протрами.
Цією урокистю місцева влада
намагалася прикрити ^{заказ} сім'яного

Рік 1933.

Село Михайлівка.

Зимом ще працювали школи в Михайлівці та в сусідньому селі Розалівці, а весною більшість дітей, виснажені голодом, дитинки були залишеними навсиль. Деякі пішли в сусідні села ішли в сусідні російські області (Франську, Воронежську) просили хліба, товстио старцями. Було в мішку різні за величчю і формою куди печеного хліба. Це свідомо про те, що російські села співчували українським і гомові були діти з нами.

Діти і діти ходили по полях і шукали в землі червю карисотю і буржю, що залишилися де-не-де після збирання з якого в селі появились жорна.

На них спотна було малою не лише виведені муштиння карисоті, а навіть і зерно, якщо таке в кого було.

Спасалися від голоду само як ми.

Вся турбота бабків про дітей

зводилась до того, щоб стати їх від голодної смерті. Мамі батьки обшивали на мамолю для дітей свій одяг і домашній речі. Сестра збула все майно, як могла. Та не всіх однаково спіткало горе.

Хто мав корову, той міг вижити.

В калюці, як і раніше, працювала ідалня.

Ходили на робітну голову, жінки та підлітки. Кожі за зиму були так виснажені голодом, що не могли самі вийти на ноги.

Весною, коли зазеленіли ґрун, їх вивели на пащу. Цим кітасе треба було кривати весняну посівну каемпанію.

З великими труднощами були посіяні і ярові кульшурі, і цуркові буряки.

Правель був децювий. Тосіви цуркових буряків зазеленіли бур'янами.

Планта бурякової плантації: жура тактого р'вмесенного, ніби розшмелний велетиний зелений велам. Нодалко від цієї два кургани, насипані ще в часи своєї давнини. Тіуть було колись наше поле. А тепер моя мамі, шарша есера і я

разом з іншими капоплицькими
проживали буряки. Ох і робота
була це в ті часи легка!

Тієї погоди сонцем, не розминаючи
слими, повільно просувався вперед
на своїх рідких п'янки. Хтось з них
старалася виконати норму, а тому
брали собі на допомогу дітей і підлітків.
Біля самої бурякової плантації було
обладнано курство. Тут стояв камінь, в якому
варили їсти, божа з водою, селі, на
якому різали хліб. Хто виходив палочку
буряки, той мав право два, а то і
три рази поїсти. На обід давали миску
кукурудзяної або ячмінної баланди та
200-250г хліба. Хліб був з кукурудзяної
мелки. Очевидно когось її одержував, як
допомогу голодуючим. Обідали по черзі.
Спогадку запрошували обідами передовиків,
а потім всіх змішували. Хто був з дитиною,
тому і на дитину давали.
Якщо в котій після обіду
заминалася баланда, повар її роздавали

Повна голодних людей брела до котла,
копсен зотів першим підставити свого
лиску. Звагаймо, що всієї добавки
невисначала, тоді приходилося поварисі
боронити полоникам від голодних
людей.

Діти та підлітки в сонячну погоду виходили
на платтяції збирати шкідників - сірих
довгоносиків. Кімітих засобів боротьби з
ними тоді не було. Щоб захистити
в певній мірі посіви буряків від шкідників,
плосці обкопували канавками. В канавках
можна було найбільше назбирати довго-
носиків. А за пляшку шкідників в
кажонній камері можна було одержати
200-250г хліба. Іноді приходилося мені
бачити в канавках дітей з пляшечками.
Вони, ставившись, заситили вігнели
смак так і не одержавши за свого
працю хліба.

Маленькі діти, які ходили з своїми
лотечками в ясі, також паширали
від голоду.

Червень 1933 року був дощовим. В дощові дні полати буряки не виходили. Кузень не працювала. В такі дні найбільше вмирало людей. На щез день і ми паслись конячки коні, але за все літо лише одну конячку жиньох зарідав на м'ясо. Абсолютна більшість вмираючих голодною смертю не вступала в боротьбу за життя, а спокійно віддавала богу душу. Найбільше вмирало чоловіків та жінок середнього та старшого віку. Не багато вже більше ми ходити на роботу, опусли від голоду вмирали в своїх хатах. Коронним померлим було нікаму. Агні родичі або близькі померлого самі легке ходили з опухлими ногами. Таму в хатах замирялися трупи, які починали розкладалися. Колгосп виділив підвозу для вивезення трупів на цвинтар. В Михайлівці похоронною справою займався Дудар Мусій. За це йому колгосп платив хлібом. Башька свого хоронив я із своєю старшою сестрою, а мамір

пожарюнив Дудар у брамській місцині.
Маленьку дочку свою моя старша
сестра поклала в чмодан і віднесла
на цвинтар.

А в основному хоронили без дощовиків.
Тіло вивозили і скидали в яму,
яку прикидали землею. А було і так, що
просили викидати трупи в траву або
кущі, які росли на цвинтарі.

Розповідали мені, що в цей час в
загірській місцині було багато бродячих
собак, які жували людськими
трупами.

Спілки померло людей в Михайлівці в ту
голоду? Ніхто точно не знає. Обліку
не було, але не менше 300-350 душ
стали жертвами сталінського злочину.

В кінці липня почалося жнив. Ті, хто
лишався живими, самі, а іноді з
дітьми збирали колоски з жнив на
когоспільній полі. Їх іноді ловили
когоспільні об'їзджики, які стерегли
когоспільні поля. Дітей закидали в підвал

або на горнище якоїс будівлі і
тримали дітей, поки не присядив
зшос з баштків. Наші тоді відпустили
дітей. Баштків штрафували, але це
їм не лягало. Страшні то були часи.
Говорити про молод 1933 року ніхто не смів, бо
це вважалося ганьбою.

Багато води втікло з того часу.

Іноді я буваю в Михайлівці. Там живе
моя млина сестра. Колгоспу їм. Квітора
там немає. Є колгосп "Прогрес", який обслуговує
Михайлівку та Узун.

Але, як і 50 років тому назад, колгосп
виступає греблю горнозаводом. Неспроможний
зробити місії з залізобетону. Нещодавно
голова колгоспу наказав забрати землю
із кургана для вистання гроблі, щоб зробили
А торік бульдозери рили велику яму на
старому цвинтарі, а землю машини возили
виставили дорогою та греблю. В колготі
голова — садок землі, що хоче те і робить.
А де не сім'яка Федя?

Місто Рашив,
перевулок Карла Маркса
57.

Ветеран війни і праці
Олександр Михайло Куршовит.

або на горнище якоїсь будівлі і
тримали дітей, поки не присядив
зимою з байтків. Лише тоді відпустили
дітей. Байтків штрафували, але це
їх не лякало. Страшні то були часи.
Говорити про голод 1933 року ніхто не смів, бо
це вважалося гайною.

Багато води втекло з того часу.

Іноді я буваю в Михайлівці. Там живе
моя менша сестра. Володими. Котора
там немає. Є колгосп "Прогрес", який об'єднує
Михайлівку та Узун.

Але, як і 50 років тому назад, колгосп
виступає греблю горнозливом. Несломлений
зробили місти з залізобетону. Нещодавно
голова колгоспу наказав забрати землю
із кургана для виступання греблі, що зробили.
А торік бульдозери землі валили Яму на
шварому цвинтарі, а землю машини везли
виступати дорогою то греблю. В колгоспі
голова - хазяїн землі, що хоче те і робить.
А де не сім'я Федя?